М.Я.Нагірняк
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
доцент кафедри гуманітарних дисциплін та соціальної роботи
кандидат історичних наук, доцент

ІДЕЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ У ТЕОРЕТИЧНІЙ СПАДЩИНІ О. ДЯКІВА-ГОРНОВОГО

Національно-визвольний рух опору 40-50-х рр. XX століття – один із періодів українських визвольних змагань. Радянська історіографія характеризувала цю добу як абсолютно негативне явище в історії України. Завдання сучасної історичної науки полягає в правдивому висвітленні подій того часу. У цьому плані значну роль відіграє об'єктивна оцінка діяльності та творчості теоретика і публіциста ОУН (б) та УПА Осипа Дяківа.

Теоретична та публіцистична спадщина О. Дяківа-Горнового зводиться до висвітлення двох проблем – характеристики сутності більшовицького режиму та визначення основоположної мети і завдань бандерівського руху Опору – боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу (УССД).

Аналіз комуністичної тоталітарної системи О.Дяків-Горновий подає у статтях: "СССР – країна найжорстокішого гноблення народів і визиску працюючих", "На большевицькому ідеологічному фронті", "Шовіністичне запаморочення і русифікаційна гарячка большевицьких імперіалістів" і "Ганьба XX-го сторіччя" [1, с. 167-262, 289-408.].

У вищезгаданих роботах розкрито картину економічного гноблення неросійських народів СРСР, підкреслено, що в більшовицькій партії "всю владу від самого початку до сьогодні зосередила в своїх руках одна особа – диктатор, який оточує себе жменькою покірних "соратників" (клікою)" [2, с. 178]. О. Дяків-Горновий вважає, що "Українська РСР не є ніякою самостійною (суверенною) державою. Так як називається вона республікою, вона цілком добре могла б називатися генерал–губернією, провінцією, краєм, областю чи як хто хоче. Нічого від цього не змінилося б … "союзні республіки" неросійських народів, які рекламує

більшовицька пропаганда, як незалежні держави – це найбезправніші колонії, неросійські народи – це колоніальні раби, Росія – це метрополія, а російський народ – панівна нація” [2, с. 209-214]. На думку О. Дяківа-Горнового лише росіяни або повністю зрусифіковані “інородці” становлять основу правлячої партії, а русифікаційна політика здійснюється за допомогою систематичного фізичного винищення неросійських народів і проводиться “з такою безоглядністю і насильством, які далеко лишають позаду найжорстокіших царських русифікаторів” [3, с. 308]. О. Дяків-Горновий також визначає, що в часи більшовицького панування виник новий клас експлуататорів – партійна і радянська бюрократія.

Критика економічних і політичних реалій СРСР поєднюється в О. Дяківа-Горнового із створенням цілісної стратегічної і тактичної концепції українського національно–визвольного руху. Так, у статті “Підсумки успіхів нашої національно–визвольної боротьби” він детально визначає причину поразки української національної революції 1917-1921 рр., яка на його думку полягає у низькій національній свідомості народних мас [4, с. 67]. Зростання національної свідомості серед найширших верств українського народу створить умови для широкого розгортання національно визвольної боротьби. Рух українців за незалежність повинен отримати підтримку інших народів більшовицької імперії. Тому О. Дяків-Горновий закликає боротись не проти російського народу, а тільки проти російського імперіалізму, за розвал СРСР, за створення незалежних країн, у колі яких знайшла б своє місце і російська національна держава. Російський народ – наш безпосередній сусід, з ним у нас багато спільних інтересів і співпраця наша може розвиватися дуже успішно, якщо буде вона будована не на імперіалістичних співвідношеннях, а на справжній дружбі і рівноправності, - пише автор, - з російським народом, який не стоїть на становищі імперіалізму, а бореться за знищення своїх імперіалістичних клік, з таким російським народом ми прагнемо до як найтіснішої співпраці і сьогодні, і в майбутньому” [5, с. 80-83].

Ідеал майбутньої УССД О. Дяків-Горновий вбачає у побудові безкласового суспільства, на засадах соціальної справедливості із реалізацією та втіленням

демократичних принципів та основ. Так він писав: “В себе, в українській державі … до побудови ладу без експлуататорів і експлуатованих, ладу, де всі громадяни повністю користуватимуться дійсними демократичними свободами, ладу … при якому високо буде піднесена так сьогодні топтана в СССР людина, якій буде забезпечено всі права, вільний розвиток, добробут і користування всіма культурними надбаннями власної нації і всього культурного людства” [5, с. 216].

О. Дяків-Горновий був твердо переконаний, що доля українського народу знаходиться в його руках. Він зазначав: “Ми ставимо на власні сили… тому, що переконані… визволення нам ніхто не дасть. Ми знаємо, що ставлення на чужі сили прирікає справу визволення на провал, бо чужим державам наше визволення може бути байдуже, вони можуть принести нас в жертву власним інтересам, вони можуть також наново нас поневолити… хто сам визволиться, той вільний буде, хто визволить, в неволю візьме” [6, с. 91-92].

О. Дяків-Горновий був впевнений у кінцевій перемозі: “Ми переможемо насамперед тому, що ми боремося за правду і справедливість, за найістотніші прагнення українського народу, тому, що наші ідеї найпередовіші… Коли народ став свідомим своїх прав, коли він за ці права підіймав боротьбу, він завжди перемагав” [7, с. 95-96]. А також доводив, що: ”Грубо помиляються всі ті, що кажуть, що ми програємо. Ні, ніколи. Ми програти взагалі не можемо, якщо наша боротьба і далі буде такою геройською… український революціонер свідомий ціни своєї жертви, свідомий обов`язку, який вложила на нього нація… понесе прапор геройської боротьби до останнього…” [8, с. 87-88].

Однак О.Дяків-Горновий, як і всі лідери бандерівського підпілля, не позбувся ілюзій про допомогу Заходу. Він був впевнений, що суперечності між більшовицьким режимом та демократичними країнами Заходу неминуче приведуть до нової світової війни, яка сприятиме остаточній перемозі ОУН-УПА [7, с. 98-99].

Таким чином, О. Дяків-Горновий належить до найбільш визначних теоретиків українського національно–визвольного руху 40-50-х рр. ХХ ст. Його світогляд був сформований у роки масового піднесення збройної боротьби ОУН та УПА проти

нацизму та сталінізму. Так само як П. Федун (“П. Полтава”), Д. Маївський (“Тарас”), Я. Старух (“Стяг”), В. Галаса (“Орлан”), Й. Позичинюк (“Шаблій”) він відійшов від постулатів та доктрин Д. Донцова і став прихильником національно–демократичних переконань. Ідеї О. Дяківа-Горнового повсякденно і систематично реалізовувались у політично-пропагандистській та організаційній діяльності збройного підпілля ОУН та військових формувань УПА. О. Дяківу-Горновому також були властиві політичний оптимізм, переоцінка військових можливостей ОУН та УПА, ідеалізація українського повстанства і, частково, сподівання на допомогу західних демократій у вирішенні українських проблем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дяків-Горновий Осип. Ідея і чин / Осип Дяків-Горновий. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен : Т-во колишніх вояків УПА, 1968.
2. Дяків-Горновий О. СССР – країна найжорстокішого гноблення народів та визиску працюючих / О. Дяків-Горновий // Повна збірка творів. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен : Т-во колишніх вояків УПА, 1968.
3. Дяків-Горновий О. Шовіністичне запаморочення і русифікаційна гарячка большевицьких імперіалістів / О. Дяків-Горновий // Повна збірка творів. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен : Т-во колишніх вояків УПА, 1968.
4. Дяків-Горновий О. Підсумки успіхів нашої національно-визвольної боротьби / О. Дяків-Горновий // Повна збірка творів. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен : Т-во колишніх вояків УПА, 1968.
5. Літопис УПА. Том. 9. – Торонто : Видавництво Літопис УПА, 1983.
6. Дяків-Горновий О. Чому ми в нашій боротьбі ставимо на власні сили українського народу / О. Дяків-Горновий // Повна збірка творів. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен : Т-во колишніх вояків УПА, 1968.
7. Дяків-Горновий О. Чому ми переможемо? / О. Дяків-Горновий // Повна збірка творів. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен : Т-во колишніх вояків УПА, 1968.
8. Дяків-Горновий О. Перспективи нашої боротьби / О. Дяків-Горновий // Повна збірка творів. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен : Т-во колишніх вояків УПА, 1968.